

Manjih historijskih radova ima Vlačić više. Među njima je već spomenuta knjiga o prenosu rimskog carstva na Nijemce, (latinsko izdanje 1566., njemačko 1567.), kojom Vlačić dokazuje, da su Nijemci rimsko carstvo zauzeli silom, a nije im ga papa ni poklonio, ni povjerio. I tu je Vlačić na oko 300 strana pokupio originalne dokumente o ratnom pravu Nijemaca. Ali više od tih dokaza za nas je značajan predgovor u toj knjizi. Taj predgovor uz njemačko izdanje knjige, je ujedno i Vlačićeva pretstavka caru Maksimilijanu sa kojom traži sazivanje sinoda da bi raspravio o njegovoj stvari. U toj pretstavci očituje se na nedvojben način karakter Vlačićev, njegov jasan, odrješit, odlučan stav, njegova otvorenost, daleka od svakog uvijanja. Više nego što moli Vlačić tu zahtijeva, i svoje pravo on reducira od dužnosti vladalaca, kakve bi one trebale biti. Njegova molba i ovdje postaje protest i optužba i on caru govori načinom, na koji nije govorio ni jedan drugi protestantski teolog.

Pred kraj života (1571.) Vlačić je izdao prvi put najstariji književni spomenik njemački *Otfridi evangeliorum liber*, u pjesmi na staro njemačkom jeziku prikazan život Isusov prema evanđelu, od redovnika Otfrida od Weissenburga. Dokumentat je značajan, jer potiče iz 9 vijeka. Vlačić ili njegovi saradnici su ga pronašli pri traženju originalnih dokumenata za crkvenu povijest. I u predgovoru ome izdanju dolazi opet do sadržaja sudbina Vlačićeva. Vlačić Hrvat, proganjan kao uljez i tuđinac, izdaje ovaj književni spomenik njemački da izrazi svoju zahvalnost njemačkom narodu, što mu je taj narod dao pravu vjeru, ukazao gostoprimstvo, dao ženu, i što je tu imao 17 djece (do tada), od kojih je već 9 mrtvo. Vlačić se divi snazi njemačkog nacionalizma, govori protiv zavođenja talijanskih, španjolskih, rimskih stvari i običaja uzdiže i hvali Nijemce, koji već dvije hiljade godina žive na istoj zem-